

»KDOR ZA DOMOVINO UMRE, JE ŽIVEL DOVOLJ!«

Ko smo po italijanski kapitulaciji jeseni 1943 snovali za partizanske gimnazije slovenska berila, smo hoteli opozoriti v njih posebej na pesnike in pisatelje, ki so padli v narodnoosvobodilnem boju, in vnesti v zamišljena skripta odlomke iz njihovih del. Med žrtvami fašističnega nasilja je bil tudi Ivan Rob. Tedaj nas je prijatelj zgodovinar Janko Jarc opozoril, da so se v zaseženem arhivu okupacijskih oblasti v Novem mestu ohranili spisi, ki se nanašajo na zadnje dneve Ivana Roba. Napravil sem iz aktov in zasliševanj posnetke, vendar izpiskov tedaj nisem mogel porabiti. Danes so spisi, nanašajoči se na Roba, v arhivu Inštituta za zgodovino delavskega gibanja v Ljubljani.

Fašistična poizvedovalna služba je dala Ivana Roba, še preden ji je prišel v roke, v seznam oseb, ki jih je treba zaradi posebno aktivnega delovanja za OF spraviti za zapahe. Roba tedaj že ni bilo več v Ljubljani in ga aretacija ni zajela. V seznamu z dne 11. avgusta 1942 je zapisano ob njegovem imenu: »Zdi se, da je politkomisar v eni izmed uporniških tolp, ki operirajo na ozemlju te province.« Ko ga je nekaj mesecev zatem dobila v roke laška vojaška enota in ga izročila vojnim orožnikom, je okupator slavil zmagoslavje, prepričan, da je ujel partizanskega politkomisarja ali eno izmed nadpovprečno aktivnih oseb v uporniškem gibanju. Vojaške in orožniške oblasti na Dolenjskem so Roba in celotno skupino takoj z največjo naglico zaslišale in odpravile dalje, čeprav bi jih bile mogle v smislu Robottijevih navodil takoj postreliti. Poslale so jih v Ljubljano, da odloči o njih osrednja okupacijska oblast.

Ivan Rob in posebej skupina ranjencev in bolničarjev so bili ujeti v zoni Šmarjeta—Škocijan na Doienjskem, v gričevnati pokrajini med reko Krko pod Novim mestom ter novomeško in mokronoško progo. V jutru dne 22. januarja 1943 so padli v roke belogardističnim in laškim vojaškim enotam. Laški vojaki so pripadali II. bataljonu 24. pešpolka, imenovanega »Como«, ki je imel poveljstvo na gradu Grmu pri Novem mestu. Enota je ujetnike v Šentjerneju zaslišala in jih s poročilom o zajetju in prvem zaslišanju odpremila v Novo mesto, kjer jih je izročila vojnim orožnikom divizije »Isonzo« v novomeških zaporih. Že naslednji dan, 23. januarja, jih je zaslišal sam poveljnik vojnih orožnikov, kapitan Fernando Di Furia. Za osnovo izpraševanju je bila prva prijava, a novo zaslihanje je hotelo biti izčrpnjše. Zapisnik je datiran s 23. januarjem. Poveljstvo vojnih orožnikov je poslalo skupino iz novomeških zaporov dalje v vojašnico Vittorio Emanuele v Ljubljani. Spremljal jo je spis, datiran 25. I., z vsebino bataljonske prijave novomeškega zaslihanja.

Soditi moremo, da je predstavljal Ivan Rob za okupatorja dragocen plen: bil je slovenski izobraženec partizan, bil je propagandist ali morda v Cankarjevi brigadi celo politkomisar in bil je eden primorskih »ubežnikov«, ki so po umiku s Primorja na jugoslovanskih tleh vodili »iredentistična prizadevanja«. Mogoče bi najvišja okupacijska oblast izrabila priložnost in uprizorila z Robom v Ljubljani kričeč sodni proces. V spisih, ki se nanašajo na Roba in tovariše, stoji Rob vedno na prvem mestu. Iz njih posnemam:

Od decembra 1940 je bil Ivan Rob v Mariboru pri Totem listu. Ko pa so mesto zasedli Nemci, se je umaknil v Ljubljano. V gmotni stiski si je pomagal

s sodelovanjem pri kulturnem obzorniku Jutra. Rob pripoveduje dalje sam: »Julija 1942 mi je dentist Janez Kardelj iz Ljubljane sporočil vabilo, naj zapustim mesto in se odpravim na ozemlje, ki ga nadzirajo partizani, da bom lahko tam sestavil majhno skupino artistov, ki naj bi dajala predstave na ozemlju, nadziranem od partizanov; doktor Kardelj je prevzel v celoti organizacijo te male družbe, za katero bi oskrbel hrano in stanovanje; ker me je prisilila stiska in me navdahnila želja, da bi živel v družbi in da bi odšel iz mesta Ljubljane, želeč najti kakršno koli, tudi ročno zaposlitev pri kakšnem kmetu, sem ponudbo sprejel.« Ljubljano je zapustil z regularnimi izkazi 8. julija 1943 in odšel »v hosto«. Pot ga je vodila v Sostro in od tam v Podlipoglav, od koder ga je partizanska patrolja odvedla v partizansko taborišče nad Podlipoglavom. Tu so se zbirali novaki. Ko jih je bilo kakih šestdeset, jih je patrolja pospremila dalje v Stari log, vas na cesti iz Žužemberka v Kočevje, ob robu Kočevskega Roga. S petimi drugimi — ki v zapisniku niso imenovani, bodisi da zasliševalec Roba zanje ni vprašal, bodisi da Rob na zasliševalčevo vprašanje o tem ni odgovoril — je tu ustvaril skupino za recitiranje (v izvirniku: »una compagnia di prosa«), ker družba ni bila primerna za igranje. Začeli so krožiti po sosednjih vaseh. Ta odstavek se dalje glasi dobesedno: »Ker družba ni bila primerna za uprizarjanje iger, smo se omejili na recitiranje vezane in nevezane besede slovenskih avtorjev, recitiranje zgolj proizvodov s politično-literarno vsebino. Pri naših interpretacijah smo dajali prednost Cankarju, Gregorčiču, Aškercu, Prešernu itd., avtorjem s socialističnimi tendencami.«

Že 16. julija, to je le nekaj dni po Robovem prihodu na partizansko ozemlje, pa je okupator začel obširno ofenzivo proti osvobojenemu ozemlju in proti partizanski vojski. Višek te široko zasnovane očiščevalne akcije je bila tako imenovana roška ofenziva, ki se je začela 14. avgusta. Rob se je tedaj, zajet v laške obroče, zgubil od svoje skupine in se pridružil skupini, ki se je ustvarila na Pugledu na Rogu. Naslednje tri tedne je bil v vasi Rdeči kamen nad Starim logom, septembra pa je bil poslan v novo osnovano Cankarjevo brigado. »Tu,« pravi Rob po zapisniku, »sem imel dolžnost urejati satirični listič, ki naj v humorističnem smislu komentira notranje dogodke in prigode v brigadi.« Drug zapisnik označuje tedanje njegovo delo, pač z besedami zasliševalca, ne zaslišanca: »Imel je propagandne naloge in dolžnost, da skrbi za sestavljanje in razširjanje poročil in letakov, ki so jih potem delili med partizanske oddelke in prebivalstvo. Predstavljal je izobraženski element in, čeprav to ni razvidno iz njegove izjave, je moral biti on tisti, ki je koordiniral politično dejavnost v brigadi.«

Ker za brigado ni bil dovolj telesno močan in vzdržljiv, zlasti za celonočne, tudi štiriindvajseturne pohode, je prišel v prehodno bolnišnico v vasi Žalovče nad Šmarješkimi toplicami, kjer je dočakal novo delovno dodelitev v Zloganje nad Škocijanom: radijska poročevalska služba. Tu je v neki hiši našel radio. Poslušal je oddaje »vsak dan ter vsake tri, štiri dni kompiliral vestnik, ki ga je patrolja odnašala v tehniko Sv. Jurij [italijanski izvirek piše: Sv. Jurij], kjer so poročila razmnožili in potem raztrosili. V vasi sem večkrat menjaval hiše, da ne bi bila kompromitirana samo ena. Kar sem bil pri partizanih, nisem bil nikoli oborožen. Najprej v civilu, potem v jugoslovanskih vojaških hlačah, s partizansko kapo.«

Spričo gorečnosti, s katero so ga obravnavali po zajetju, in spricho hlastno se preHITEVAJOČIH zasliševanj od prvega trenutka, ko so ga ujeli, si Ivan Rob ni delal nobenih utvar, kaj ga čaka. Njegova zavest se je tedaj povzpela v sa-

mozavestno junaštvo. Iz jezika svojih (prihodnjih) ubijalcev si je sposodil besede, ki so brez ponarejenosti in napihnjenosti izrazile smiselnost njegove žrtve in nujno zmagovitost slovenskega boja. Takoj po zajetju, pravi prvi spis o Robu in tovariših, je izrazil željo, da bi videl še svoja brata — ki sta po usodni tragiki Robove ožje domovine Primorske služila vojake v srednji Italiji oziroma v Cirenaiki — »potem pa mu je vseeno, če umre, zakaj: ‚Kdor za domovino umre, je živel dovolj.‘« Spis, ki je spremljal Roba in tovariše iz Novega mesta v Ljubljano, posnema stavek iz tega prvega zapisa in formulira stavek takole: »Ko so ga ujeli, je izrazil v italijanščini svoje zaničevanje usode, ki ga je čakala, s stavkom: ‚Chi per la patria muore, vissuto è assai.‘«

Omenjeni spremni spis, datiran 25. januarja v Novem mestu, je v enem stavku posnel okupatorjevo sodbo o delu Ivana Roba in tovarišev ter obenem dejansko izrekel nad njimi smrtno obsodbo. Stavek se glasi: Po okoliščinah, v katerih so bili zajeti, in po izjavah, ki so jih Rob in tovariši dali zasliševalcem, »je nedvomno razvidno, da so pripadali uporniškimi tolpom in da jih je šteti z vsemi posledicami za tolovaje komuniste, ujete v boju.«

Tem in takim spisom in zapisnikom, kakor so nastali o Ivanu Robu v dneh od 22. do 23. januarja, je mogel slediti samo še akt, ki odreja njegovo usmrtitev. Tudi ta spis, natipkan na golicu XI. armadnega zbora v Ljubljani, je ohranjen. Datum spisa ni zanesljivo določljiv: zdi se, da je 9. 2. (števil. 2 je tipkana, števil. 9 pa je vstavljena rokopisno z rdečim svinčnikom.) Ukaz je naslovljen na poveljstvo divizije »alpskih lovcev« (»Cacciatori delle Alpi«), na pisarno orožnikov pri poveljstvu divizije »Isonzo« in končno na komando »375. hitrega oddelka orožnikov«. Kot »predmet« je navedena »Ustrelitev tolovajev komunistov na kraju, ki ga bo poveljstvo imelo za primeren«. Uvodni stavek se glasi: »Ekscelenca poveljnik armadnega zbora je odločil, da se spodaj navedeni tolovaji komunisti, zaprti v vojašnici Vittorio Emanuele, ustrelje.« Za tem sledi seznam talcev, med katerimi je na prvem mestu:

»Ivan Rob, sin umrl. Andreja in Mišič Karoline, rojen v Trstu 17. avgusta leta 1908, stanujoč v Ljubljani, književnik in študent.«

Slede mu tovariši: Jožef Rodič, kmet; Jurij Jager, tramvajski uslužbenec; Ivan Pelko, mizar; Lojze Udovič (ali Udovec), kmet; Franc Turk, sedlar; Lojze Makovec, kmet; Stanislav Vadnjal, mehanik; Ivan Strojan, pleskar. Razen zadnjih dveh so bili vsi drugi tovariši Ivanu Robu od prvega dne zajetja.

Od drugod, ne iz zapisnikov vemo, da so bili Rob in njegovi tovariši ustreljeni zjutraj dne 12. februarja na neki njivi ob robu gozda pri Veliki Ligojni nad Vrhniko. Tja so jih pripeljali, zvezane z žico, na kamionih. Zagrebli so jih na kraju usmrtitve.

Igralsko-recitacijska skupina, kateri je pripadal Rob po prihodu v Stari log, je bila mišljena kot osrednji agitpropski »teater«. Tako piše E. Kocbek v »Tovarišiji« (88) pod 23. julijem, da je sklical tovariše, ki znajo pisati, in jih nagovarjal, »da bi začeli pisati manjše gledališke igre in skeče za glavni agitteater, ki ga snujemo«. Iz teh pobud sta nastala skeč »Gabrenja« Mirana Jarca in enodejanka »Sinov strel«, poznejša »Težka ura« Mateja Bora. Po Borovem pripovedovanju (v uvodu povojne izdaje »Težke ure« in »Raztrganec«, 6—8) so bili člani tega agit teatra dentist Janez Kardelj, brat Edvarda Kardelja, Drago Blanč, Marijan Kovič in neka »vesela Urška«. Kardelj je sodeloval pri Šentjakobskem odru v sezoni 1937—1938 (v šestih vlogah nastopil sedeminštiridesetkrat). Padel je prve dni roške ofenzive pri Šenberku. Urško so ubili belogardisti, Blanč in Kovič sta bila v roški ofenzivi ujeta. Italijani

so ju internirali na Rabu, od koder sta se po italijanski kapitulaciji v sestavu Rabske brigade vrnila v partizane in tu padla.

Rdeči kamen, kjer se je zadrževal Rob po roški ofenzivi, je bil po umiku Italijanov nekakšno zbirno taborišče partizanov in aktivistov, ki so se izgubili od svojih enot in političnih mest. Humoristični list, ki ga je izdajal Rob v Cankarjevi brigadi, se je imenoval »Bobnar« (inform. Sergej Vošnjak).

Franček Saje, član Inštituta za zgodovino delavskega gibanja, je bil nekaj ur prej, kakor so Roba ujeli, pri njem na Zloganjem nad Škocijanom: »Bil sem tedaj politdelegat pri četi Zapadnodolenjskega odreda, nastanjeni na Griču, da je ščitila partizansko bolnišnico na Selih. Bila je temna noč, brez mesečine, snega 30—40 cm. Zato sem se na smučeh napotil k Robu na Zloganje. Hotel sem pri njem zvedeti kaj novic in sam poslušati radio, saj so njegove radijske vesti prihajale iz tehnike pač vedno z neko zamudo. Našel sem ga pri radiu, v veliki kmečki hiši. Domači ljudje so bili dobri in, kar sem spoznal po vedenju in izrazu oči, zanesljivi. Robu torej ni bilo treba, da bi se bil z aparatom selil po vasi, kakor pripoveduje fašističnim zasliševalcem; s tisto svojo izjavo je hotel samo varovati svoje gostitelje, ker nad enim bi se Italijani znesli, nad vso vasjo pa verjetno le ne. Vas je bila elektrificirana in poslušanje radia ni predstavljalo težav. Rob je imel tu sam veliko sobo s kmečkim kotom, spal pa je na veliki kmečki peči.

Zasedela sva se pri radiu do polnoči. Bile so izredne novice: slišala sva poročilo o likvidaciji nacističnega vdora pri Stalingradu, proti osrednjemu jugoslovanskemu ozemlju se je začela velika nova, zdaj imenovana IV. sovražna ofenziva, vsem partizanskim enotam pa je bilo zaukazano, da pomnože vsepovsod svojo dejavnost proti okupatorju, zaposlijo sovražne moči in tako olajšajo pritisk na jedro. To nalogo nam je zapovedal dva, tri dni prej tudi naš, slovenski, Glavni štab. Kajpada so imele tudi okupatorske enote ukaz, da poostrijo napade na partizansko vojsko povsod in ob vsakem času in s tem podpro svoje jedro. Tudi vdor na ozemlje Škocijan—Klevevž—Sela—Šmarjeta, pri čemer je bil zajet Rob, je spadal v okvir te razgibane dejavnosti.

Po polnoči sva se potem še zasedela in govorila o vsem mogočem, predvsem o vojski in o literaturi. Rob je razkladal svoje načrte, ki da jih bo izvedel po osvoboditvi. Ne spominjam se, kaj vse je stvarno nameraval pisati, imel pa je neke že čisto določene načrte. Ura je morala biti okrog dveh zjutraj, ko sem se odpravil, čeprav me je vabil, naj prespim pri njem. Tako sem mogel priti na Grič k svoji četi okoli treh. Kajpada sem fante takoj vzdignil, kolikor se niso že sami, ker so hoteli takoj zvedeti najnovejše novice. Tako je moglo biti okoli pol štirih ali štirih, ko smo zaslišali iz smeri, od koder sem komaj dobro prišel, sumljivo pasje lajanje. Izklicali smo takoj stanje popolne pripravljenosti in poslali patroljo na poizvedovanje. Sam sem šel na Sela pripraviti takojšen umik ranjencev. Bolnišnica je štela kakšnih sto težjih in lažjih ranjencev. Grad Klevevž je bil že požgan, zato v njem ni mogla biti bolnišnica, kakor pravijo laški zapisniki. Bolnišnica je bila na Selih, v neposredni bližini pod njo, na Griču pa naša četa. Bolnišnica je bila nekako stalno na Selih šele od januarja. Prvotno nameščena pri zaselku okoli cerkvice Sv. Jurija za Žalovčami (nad Grčevjem), se je preselila zaradi varnosti najprej v Žalovče, potem pa, kakor rečeno, na Sela. Nekje za Sv. Jurijem, torej proti Velikemu vrhu ali proti vasici Jagodnik, je bila v gozdu zakopana v zemljo tudi tista tehnika, ki je imel z njo zveze Rob zaradi radijskih poročil. Če ponovim, so si sledili torej prizadeti kraji v naslednji vrsti: Klevevž, nad Kle-

vevžem Grič z našo četo, nad Gričem Sela s partizansko bolnišnico, zatem nekaka stegnjena planota z Žalovčami (semkaj je bil poslan Rob iz Cankarjeve brigade, ko se je tu prehodno zadrževala bolnišnica), za njo na robu planote cerkvice Sv. Jurija z dvema, tremi hišami, za njo pa v gozdu naša tehnika.

Morda pol ure po odhodu patrolje smo slišali iz tiste smeri streljanje, znamenje, da so poizvedovalci trčili na prodirajočo kolono. Jaz sem odredil takojšen odhod kolone ranjencev peš in na vozeh v dolino Radulje in od tam spet navzgor v smeri proti Trebelnemu, kjer smo imeli tedaj spet osvobojeno ozemlje. Tako bolnišnica sploh ni bila napadena in so se ranjenci v celoti rešili. Le nekaj posameznikov, med njimi Kobalova, se je v zmedbi in noči obrnilo v napačno smer in padlo v roke Italijanom in belogardistom. Vtem so namreč že vdrli sovražniki na Grič in na Sela, ker so se izognili našim stražarskim mestom, za katera so natančno vedeli. Tako je nastala v Selih v zimskem, še črnem jutru velika zmešnjava. Tu so se pomešali partizani, Italijani in belogardisti tako, da niso mogli uporabljati orožja. Partizani so se prebili iz vasi v gozd. Sovražniki na Selih niso ostali, ampak so le preiskali hiše in zajeli tu dva starejša člana naše čete Jagra in Turka in kakšnih osem do deset ljudi, ki so se ločili od bolnišnice. Robova 'skupina' je torej nastala iz ljudi različnega porekla in ni bila zajeta kot partizanska celota. V njej je bil Rob, ki je predstavljal političnega delavca na terenu, v njej sta bila člana naše čete in skupina ljudi, ki so delali ali se mudili v partizanski bolnišnici.

Nenadnost napada ter udarec natančno na Zloganje, kjer so vzdignili Roba, in na Sela, kjer se je mudila bolnišnica, kažeta jasno, da so napadalci vedeli, kje koga dobiti. V naslednjih najbližjih tednih smo res tudi odkrili žensko, ki je zbirala z našega ozemlja podatke in jih posredovala dalje v belogardistično postojanko Brezovico pri Šentjerneju. Italijani so prodirali v dveh smereh. Ena kolona je prišla iz Novega mesta in nekje, najbrž pri Otočcu, zavila z glavne ceste in šla naravnost na Sela. Druga kolona je šla iz Šentjerneja čez Škocijan (njena pobočnica je na Zloganjem ujela Roba), prodirala dalje proti Klevevžu in se na Selih združila z novomeško. Vračali sta se skupno čez Šmarjeto v Šentjernej.«

Od ljudi »Robove skupine« sta ostala pri življenju neki tedaj nedoletni fant, ki mu ne vemo imena, in edina ženska v skupini, Marijola Kobal, zdaj časnikarka v uredništvu »Delavske enotnosti«, ki se takole spominja tistih dni: »Naša skupina je bila zajeta na Selih nad Klevevžem. Roba so nam pridružili v Šmarjeti, od koder so nas peš eskortirali v Šentjernej in tu zaprli v neko drvarnico. Ranjence so tam razen mladoletnega fantiča postrelili. Nas so nato v noči od 22. na 23. januar posamezno zasliševali. Predvsem so zahtevali izjav o vojski, partizanskih premikih, namestitvah enot ipd. Naslednji dan so nas ob štirih zjutraj v dolgi koloni oklopnih avtomobilov odpeljali v Novo mesto in izročili karabinjerjem v sodnih zaporih. Tu so nas v noči od 23. na 24. januar ponovno zasliševali, zdi se mi, da celo dvakrat. Iz Novega mesta so nas odpeljali dalje v Ljubljano v noči med 24. in 25. ali mogoče med 25. in 26. januarjem, v vojaško zastraženem, oklopnem vlaku. V Ljubljani so nas odvedli na sodišče, kjer smo čakali do treh zjutraj, da bi nas sprejeli. Ker tam ni bilo prostora, so nas odpravili dalje in zaprli v belgijsko vojašnico. Tu so me ločili od moške skupine. V vojašnici so nam pri soočenju prebrali dotedanje zapisknike. Nato se nismo več videli. Domenjeno je bilo, da so mi vsak dan z okna, kjer so bili zaprti, z robcem dajali znamenje, ko sem bila na dnevnem sprehodu po dvorišču. Ugibali smo, da nas bodo poslali v internacijo, zdelo pa se

je, da nas bodo spravili pred sodišče. Potem pa neko jutro z okna ni bilo več znamenja...

Roba sem spoznala že v Cankarjevi brigadi, od koder sem prišla v bolnišnico, kakor Rob nekaj pozneje, vendar on le prehodno. Po zajetju je njegovo vedenje in govorjenje kazalo izredno samozavest in dostojanstven mir, čeprav je bil sam od prvega trenutka, kar so ga zajeli, prepričan o neizogibnosti svoje usode. O neizogibnosti smrti je govoril tudi pred menoj, vendar s popolnim notranjim in zunanjim mirom. Pri zasliševanju je govoril italijansko. Izjavil je, da je fašizem dobro občutil na svoji koži doma na Primorskem, saj je moral zato oditi študirat v Jugoslavijo, kjer je živel tako rekoč brez sredstev. Izpovedal je samo, kar je sam hotel, izsiliti niso mogli od njega ničesar.«

V Slovenskem zborniku 1945 (za str. 640) je priobčena slika, ki kaže Roba v krogu okupatorskih vojakov in bele garde, kako da ga vodijo skozi Novo mesto. Dejansko je fotografija posneta na poti iz Smarjete v Šentjernej.

Tone Bajec

O DELJENJU BESED

Doslej smo zmeraj govorili o zlogovanju, vendar ta izraz ne ustreza. Besed namreč ne delimo vedno po zlogih. Zlogujemo n. pr. *stu-di-o*, *ra-di-a*, *a-or-ta*, pa ga vendar ni tiskarja, ki bi rad tako delil, ker se pač mora ravnati po estetskih merilih. Tudi pri pisanju smo daleč od tega, da bi vsakikrat delili po zlogih. Včasih je pomen tako močan, da potegne za seboj deljenje: *raz-deliti*, *pred-videti*, *pod-rast*, *po-drobiti*, *pod-robiti*, *o-brisati*, *ob-risati*, čeprav zlogujemo *ra-zde...*, *pre-dvi...* itd. To okolnost so pravopisci upoštevali, vendar so zaradi varnosti pristavili: delimo po sestavinah, kadar se sestave zavedamo. Niso pa določili primerov, v katerih se vsak Slovenec »sestave zaveda«, marveč so odločitev prepustili razboritosti posameznikov. Kdor je vedel, da so *obraz*, *oblak*, *obleka* nastali iz *ob-raz*, *ob-vlak*, *ob-vleka*, je pač tako delil, drugi pa so to opravili po splošnem pravilu: *o-braz*, *o-blak*, *o-bleka*.

S tem nikakor nočem delati očitkov zaradi dvojnosti in omahovanja, vendar je res, da je to pravilo marsikom delalo preglavice. Pisanje je treba olajšati, ne pa s kopico pravil tako zaplesti, da moraš kar naprej brskati po slovnici in pravopisnem priročniku. Malo več prostosti verjetno ne bi škodovalo. Zdi se mi, da so po naših šolah pripisovali poglavju o deljenju besed preveč pomena in zabredli včasih kar v pikolovstvo. Vem za primer, ko je učitelj štel za glavno napako deljenje *Lju-bljana*, češ saj se nobena slovenska beseda ne začneja z *blja-*. Za jezik in slog je deljenje brez pomena. Lahko bi celó postavili kar se dá preprosto pravilo: Deli, kjer ti prostora zmanjka! — ko ne bi bilo treba gledati tudi na estetsko plat pisanja. Potemtakem je deljenje samo stvar dogovora. S tem je tudi povedano, da je treba veliko jasnosti, pa tudi trohico prostosti.

Seveda bomo še naprej ostali pri ločevanju med nesestavljenimi in sestavljenimi besedami, vendar moramo za deljenje natančneje opredeliti pojem sestavljenke. Zgodovina jezika kaže, da imamo samo en nesestavljen samostalni, to je besedo *kri*, vsi drugi imajo vsaj sklonsko obrazilo: *žen-a*, *mest-o* (tudi *rak* in *kost* sta imela v starini obrazilo, namreč polglasnik, a ta je po-